

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelman 2014–2020 vuoden 2021 täytäntöönpanokertomuksen tiivistelmä

Toimintaohjelman tavoitteet

Euroopan meri- ja kalatalousrahaston Suomen toimintaohjelman 2014–2020 tavoitteena on luoda kalataloudelle kilpailukykyinen toimintaympäristö, joka kannustaa ja mahdollistaa alan arvoketjun kestävä kasvun ja uudistumisen. Toimintaympäristön kehittämisessä korostuu kannustavan säätelyn kehittäminen sekä rohkeiden kokeilujen edistäminen. Ohjelman mukaisilla toimenpiteillä poistetaan alan kehittymisen esteitä, parannetaan yritysten kilpailukykyä ja edistetään uuden liiketoiminnan syntymistä.

Ohjelman tavoitteena on varmistaa Suomen kalavarojen elinvoimaisuus ja monimuotoisuus erityisesti kalakantojen luontaista lisääntymistä edistämällä. Kalatalouden, vesienkäytön ja ympäristönsuojelun tavoitteiden yhteensovittamisella edistetään rakentavaa vuoropuhelua ja luodaan edellytykset kestävä kasvulle. Ohjelma edistää myös muita mereen liittyviä taloudellisia toimintoja ja ympäristön suojelua yhdenmetyt meripolitiikan kautta. Toimintaohjelman tuet kohdennetaan erityisesti kasvu ja uudistumista tukeviin toimiin. Toimintaohjelma tukee Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden saavuttamista.

Täytäntöönpano 2021

Toimintaohjelman toimeenpanossa vuonna 2021 ei tapahtunut suuria muutoksia verrattuna vuoteen 2020. Ohjelmakauden lähestyessä loppuaan huomio on kiinnittynyt ohjelman sulkemiseen, jäljellä olevien varojen käytön optimointiin ja hankkeiden loppuunsaattamiseen. Osa toimenpiteistä on ollut jatkuvassa ja osa määräaikaaisessa hakumenettelyssä. Hallintoviranomainen sulki vuodenvaihteessa kaikki jatkuvat hakumenettelyt niin, että viimeinen päivä tukihakemusten jättämiselle oli 31.12.2021. Poikkeuksena on paikallinen kehittäminen, jossa paikalliset toimintaryhmät päättävät hakumenettelyistä. Jatkossa hallintoviranomainen avaa määräaikaaisia hakumenettelyjä, jos rahoitusta on käytettävissä. Tavoitteena on käyttää jäljellä oleva rahoitus mahdollisimman hallitusti ja vaikuttavasti.

Koronaepidemian vaikutukset kalatalousalaan eivät vuonna 2021 olleet yhtä laajoja kuin edellisenä vuonna, jolloin yhteiskuntaa suljettiin laajalti. Kansallista lainsäädäntöä muutettiin vuonna 2021 niin, että ennakoiden maksaminen mahdollistettiin kehittämishankkeiden lisäksi myös investointihankkeille. Aiemmin vastaava poikkeus oli voimassa koronaan liittyen, mutta lakimuutoksella ennakkomahdollisuus otettiin pysyvästi käyttöön.

Tiedottamisessa hyödynnettiin entiseen tapaan merikalatalous.fi-sivustoa sekä Facebookia ja Twitteriä. Erityinen painopiste oli uuden ohjelmakauden käynnistymiseen liittyvässä viestinnässä.

Monivuotiset innovaatio-ohjelmat ovat jatkaneet toimintaansa suunnitelmien mukaan. Ohjelmat esittelivät saavutuksiaan innovaatiopäivillä marraskuussa 2021. Tilaisuuteen oli mahdollista osallistua paikan päällä tai verkossa. Paikan päällä järjestettävään ohjelmaan sisältyi näyttelytila, jossa ohjelmiin osallistuneet yritykset ja muut toimijat esittelivät toimintaansa ja hankkeissa saavutettuja tuloksia.

Jatkuvan ennakkoinnin ja arvioinnin puitteissa on arvioitu hankerahoituksen käyttöä ja vaikuttavuutta sekä tuettu uuden ohjelmakauden valmisteluja. Arvioinnin puitteissa tehtiin vuotuiset alkutuotannon olosuhdekatsaukset ja kalamarkkinakatsaus sekä toteutettiin kalataloushallinnon toimintaa koskeva arviointikysely. Lisäksi laadittiin väliarviointi toimijakohtaisista kiintiöistä. Uutta ohjelmakautta koskeva ympäristövaikutusten arviointi valmistui.

1. Kestävä kalastus

Painopisteestä on vuonna 2021 tuettu etenkin saaliin arvon lisäämiseen liittyviä investointeja sekä jonkin verran terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä hankkeita ja moottorinvaihtoja. Ympäristöinvestoinneissa on tuettu myös valikoivien pyydysten ja hyljekarkottimien hankkimista. Painopisteestä on maksettu lisäksi hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen korvaukset. Tämän painopisteen alla toimivat myös innovaatio-ohjelmat tutkijoiden ja kalastajien välinen kumppanuus ja kalastuksen innovaatio-ohjelma. Kalastuksen innovaatio-ohjelmassa panostetaan muun muassa silakkaan ja muihin vajaasti hyödynnettyihin kaloihin sekä kalanjalostuksen sivuvirtoihin perustuvien lisäarvotuotteiden ja elintarvikkeiden kehittämiseen. Tutkijoiden ja kalastajien välisen kumppanuuden ohjelmassa pyritään kehittämään esimerkiksi hyljekarkottimia, uusia pyydyksiä ja kalastusmenetelmiä, jotka osaltaan parantaisivat kalastuksen toimintaedellytyksiä ja edesauttaisivat liiketoiminnan kannattavuuden parantumista ja alan vetovoimaisuuden lisäämistä.

Määräaikaisen hakumenettelyn puitteissa avattiin haku hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien saalisvahinkojen korvaamisessa.

Kestävän kalastuksen painopisteessä sidottiin rahaa vuoden 2021 aikana noin 2,5 miljoonan euron edestä ja maksuja tehtiin noin 4,9 miljoonan euron edestä.

2. Kestävä vesiviljely

Syksyllä 2021 tehdyssä toimintaohjelman muutoksessa lisättiin painopisteen kansallista rahoitusosuutta. Vuonna 2021 rahoitettiin etenkin vesiviljelyn investointeja, mm. laitosten hylkeenkestävyyden parantamista ja erilaisia kasvu- ja kehitysinvestointeja. Kaksi merkittävää rahoituspäätöstä tehtiin Finnforelille, joka käynnisti hankkeet Varkauden kiertovesilaitoksen laajentamiseksi ja Hollolan poikaskasvatustiloksen perustamiseksi. Hankkeet keräsivät myös merkittävästi yksityistä rahoitusta: yhteensä 45 miljoonan euron investointeihin myönnettiin EMKR-tukea noin 4,5 miljoonaa euroa, ja yritys hankki lopun rahoituksen osakeannilla ja lainalla.

Vesiviljelyssä järjestettiin määräaikainen haku hankkeille, jotka olivat saaneet Nordforskin rahoitusta pohjoismaisessa rahoitusauksessa. EMKR-rahoitusta myönnettiin kattamaan hankkeiden suomalaisosallistujien tarvitsema kansallisen vastinrahoituksen osuus. Näin EMKR-rahoituksen avulla saatiin vivutettua vesiviljelyn innovaatiohankkeille myös Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisen Nordforskin rahoitusta.

Vesiviljelyn innovaatio-ohjelma tukee vesiviljelyn uudistamista. Innovaatio-ohjelmassa panostetaan erityisesti kiertovesi- ja avomerikasvatuksen kehittämiseen. Ohjelmasta on syntynyt myös spin off -hankkeita, jotka tukevat pysyvämmän osaamisverkoston syntyä.

Kestävän vesiviljelyn painopisteessä sidottiin rahaa vuoden 2021 aikana noin 7,8 miljoonaa euroa ja tuensaajille maksettiin reilut 4 miljoonaa euroa.

3. Yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpano

Painopisteessä jatkettiin edellisinä vuosina aloitettuja hankkeita, joilla on vahvistettu valvonnan ja seuraamusjärjestelmän henkilöstöresursseja sekä kehitetty tietojärjestelmiä. Varsinais-Suomen ELY-keskukseen hankittiin purkamisvalvonnoissa käytettäviä vaakoja. Luonnonvarakeskus toteutti kansallista tiedonkeruuohjelmaa ja tuotti ohjelman edellyttämät tiedot, vastasi mm. esitettyihin tietopyyntöihin ja osallistui kansainvälisiin kokouksiin sekä raportoi komissiolle lainsäädännön edellyttämällä tavalla.

Vuoden 2021 aikana painopisteessä sidottiin rahaa noin 0,8 miljoonaa euroa ja maksettiin noin 2,5 miljoonaa euroa.

4. Työllisyyden ja alueellisen koheesion edistäminen

Paikallisten toimintaryhmien toiminta jatkui vuonna 2021 suunnitelmien mukaan. Vuonna 2021 rahoitettiin mm. satamiin liittyviä kehittämishankkeita, erilaisia selvityksiä sekä viestintä- ja koulutushankkeita.

Toimintaryhmät ovat koronaepidemiasta huolimatta jatkaneet aktiivista verkostotyötään. Vuonna 2021 ryhmät panostivat erityisesti uuden ohjelmakauden valmisteluun, sillä uusien paikallisten toimintaryhmien hakumenettely käynnistyi loppuvuodesta. Sitä ennen ryhmät järjestivät paljon sidosryhmätilaisuuksia ja tekivät strategiatyötä hakumenettelyä varten. Kaikki ohjelmakauden 2014–2020 ryhmät hakivat paikallisiksi toimintaryhmiksi myös ohjelmakaudelle 2021–2027, ja lisäksi hakemuksen jätti yksi uusi ryhmä. Hallintoviranomainen järjesti kaikille avoimia hakuklinikoita kevään ja syksyn aikana valmistelutyön tueksi.

Vuoden 2021 aikana painopisteessä sidottiin rahaa noin 0,8 miljoonaa euroa ja maksuja tehtiin yli 1,2 miljoonan euron edestä.

5. Markkinoille saattamisen ja jalostuksen edistäminen

Syksyllä 2021 tehdyllä toimintaohjelman muutoksella lisättiin painopisteen kansallista rahoitusosuutta. Vuonna 2021 painopisteen kautta on tuettu monipuolisesti erilaisia jalostuksen investointeja. Erityisen merkittävä hanke on Meitmeal in kalajauhotehtaan rakentaminen - hankkeen tavoitteena on tuottaa elintarvikelaatuista kalajauhoa ja -öljyä, mikä lisää silakan elintarvikekäytön mahdollisuuksia. Lisäksi markkinoinnin painopisteestä rahoitetaan markkinoinnin innovaatio-ohjelmaa, joka mm. järjestää tapahtumia ja viestintäkampanjoita.

Vuoden 2021 aikana painopisteessä sidottiin rahaa noin 4,1 miljoonaa euroa ja maksettiin noin 3 miljoonaa euroa.

6. Yhdennetyn meripolitiikan täytäntöönpanon edistäminen

Suomen toimintaohjelman meripolitiikkaa koskevan osion tavoitteena on parantaa meriympäristön suojelua sekä luoda edellytyksiä meriluonnonvarojen monipuoliselle ja kestäväälle hyödyntämiselle. Tavoitteena on myös merellisten toimintojen ja tavoitteiden yhteen sovittaminen esimerkiksi meripolitiikan kansallista koordinaatiota ja yhteistyötä kehittämällä.

Vuodelle 2021 meripolitiikassa rahoitettiin yksi uusi hanke liittyen öljypäästön aiheuttaman vahingon tai sen vaaran huomattavuuden kriteereihin. Lisäksi jatkettiin aiempien hankkeiden toteutusta suunnitelmien mukaisesti.

Meripolitiikassa sidottiin vuonna 2021 rahoitusta yhteensä 400 000 euroa ja maksettiin noin 2,4 miljoonaa euroa.

7. Tekninen tuki

Teknisestä tuesta maksetaan toimintaohjelman toimeenpanoon liittyviä kustannuksia, kuten hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten toimintakustannuksia ja koulutuskustannuksia sekä tietojärjestelmien kehittämis- ja ylläpitämiskustannuksia. Lisäksi teknisestä tuesta rahoitetaan ennakointi- ja arviointikokonaisuutta sekä seurantakomitean kokoontumisia. Teknisen tuen käyttösuunnitelmaa muutettiin vuonna 2021 siten, että tietojärjestelmän kehityksen sekä jatkuvan arvioinnin ja ennakkoinnin rahoitusta vahvistettiin. Lisäksi varattiin rahoitus meripolitiikan arviointiin ja rahoitusvälineiden ennakoarvioinnon päivitykseen, jotka on tarkoitus toteuttaa vuonna 2022.

Painopisteessä on sidottu rahaa vuoden 2021 aikana noin 20 000 euroa ja maksettu noin 0,6 miljoonaa euroa.

Tuloskehys

Unionin painopiste 1: Kestävä kalastus			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)
Taloudellinen indikaattori (EUR)	31 550 000	21 184 779,60	67 %
1.1 - Innovointia, neuvontapalveluja ja kumppanuuksia tutkijoiden kanssa koskevien hankkeiden lukumäärä	2	6	300%
1.3 - Lisäarvoa, laatua, tahattomien saaliiden käyttöä, satamia, purkupaikkoja, huutokauppahalleja ja kalastussuojia koskevien hankkeiden lukumäärä	25	89	356%
1.4 - Säilyttämistoimenpiteitä, kalastuksella meriympäristöön olevan vaikutuksen vähentämistä ja kalastuksen mukauttamista lajien suojeluun koskevien hankkeiden lukumäärä	1	1	100%
1.6 - Merten biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelua ja ennallistamista koskevien hankkeiden lukumäärä	805	1308	162%
UP2: Kestävä vesiviljely			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)

Taloudellinen indikaattori (EUR)	31 900 000	20 389 504,61	64 %
2.1 - Innovaatiota/neuvontapalveluita koskevien hankkeiden lukumäärä	1	15	1500%
2.2 - Vesiviljelyyn tehtäviä tuottavia investointeja koskevien hankkeiden lukumäärä	50	218	436%
UP3: Yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpano			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)
Taloudellinen indikaattori (EUR)	35 561 628	32 948 278,07	93 %
3.1 - Unionin valvonta-, tarkastus- ja täytäntöönpanojärjestelmän täytäntöönpanoa koskevien hankkeiden lukumäärä	15	22	147%
3.2 - Tietojen keruuta, hallintaa ja käyttöä koskevien hankkeiden lukumäärä	2	1	50%
UP4: Työllisyyden ja alueellisen koheesion lisääminen			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)
Taloudellinen indikaattori (EUR)	9 400 000	6 206 920,00	66 %
4.1 - Valittujen paikallisten kehitysstrategioiden lukumäärä	8	10	125%
UP5: Markkinoille saattamisen ja jalostuksen edistäminen			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)
Taloudellinen indikaattori (EUR)	15 469 523	10 160 352,00	66 %
5.2 - Markkinoille saattamista koskevia toimenpiteitä ja varastointitukea koskevien hankkeiden lukumäärä	5	13	260%
5.3 - Jalostusta koskevien hankkeiden lukumäärä	50	117	234 %
UP6: Yhdennetyn meripolitiikan täytäntöönpanon edistäminen			
Indikaattori	Tavoite 2023	Tilanne 2020	Tulos (%)
Taloudellinen indikaattori (EUR)	10 645 560	7 531 051,00	71 %

6.1 - Yhdennettyä merivalvontaa koskevien hankkeiden lukumäärä	5	6	120%
6.2 - Meriympäristöä koskevan tietämyksen suojaamista ja parantamista koskevien hankkeiden lukumäärä	20	23	115%